

05.11.24

8-А-Б клас

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Статус українських земель у складі різних держав у XVI на поч. XVII ст.

Мета уроку: з'ясувати політичне, економічне та соціальне становище українських земель у XVI ст., соціальну структуру українського суспільства, причини виникнення українського козацтва; розвивати в учнів уміння аналізувати історичні джерела, робити висновки, узагальнення й порівняння, визначати причини історичних явищ і подій; виховувати в учнів повагу до історії свого народу.

Актуалізація опорних знань

Пригадайте:

- Яким було становище українських земель наприкінці XV ст?
- Що таке соціальні стани? Назвіть основні стани українського суспільства першої половини XVI ст. та охарактеризуйте їхнє становище.
- Що являло собою магдебурзьке право?
- Коли та з якою метою було укладено Кревську унію?

Мотивація навчальної діяльності

Перегляньте відео: <https://youtu.be/Ii58mnaAsbA?si=Xmv1RbNi2i4xwo1>

Вивчення нового матеріалу

У першій половині XVI ст. українські землі перебували у складі:

Великого князівства Литовського (Київщина, Переяславщина, частина Волині і Поділля),

Польщі (Галичина), **Молдавії** (Буковина і Покуття, які згодом були захоплені Туреччиною),

Туреччини (Нижня Наддніпрянщина і Крим входили до Кримського ханства, що було залежним від Туреччини),

Угорщини (Закарпаття),

Московської держави (Чернігово-Сіверські землі).

Як ми бачимо, більшість українських земель перебували у складі Великого князівства Литовського.

Наприкінці XV — у першій половині XVI ст. Литва змінює свою політику щодо українських земель: їх позбавляють автономії і вони переходять під управління урядників Великого князя.

Попри тяжкі умови іноземного панування, українське населення, яке було роз'єднане кордонами різних держав, зуміло зберегти не тільки свою культуру, мову, звичаї, традиції та побут, але й сформуватися у XVI ст. як народність.

Робота зі схемою (занотуйте)

Пригадайте з 7 класу яка держава була наступницею Русі-України та в якому році вона припинила своє існування?

Опрацюйте таблицю, дайте відповіді на запитання.

1. Назвіть основні стани населення в Україні в XVI ст.
2. Які стани належали до привілейованих верств суспільства?
3. Які стани займали нижчі сходинки цієї соціальної піраміди?

Соціальна структура українського суспільства	
Магнати	Власники великих князівських і боярських землеволодінь, які зростали за рахунок великокнязівських дарувань, захоплення общинних земель, купівлі маєтків, освоєння нових земель. У їхніх руках була зосереджена більшість земель.
Шляхта	Представники різних соціальних груп, що несли військову службу у князя і могли утримувати себе під час походів. У XVI ст. шляхта оформилася у привілейований стан.
Пани	Члени великокнязівської ради та найзаможніші феодала, які у військові походи виїжджали зі своїми загонами під власними корогами. Разом з князями утворювали елітну групу, яка була основою для формування державного апарату.
Зем'яни	Дрібна шляхта, колишні вихідці із селян та міщан, які за свою військову службу одержали статус шляхти та земельні володіння.
Духовенство	«Церковні люди», не підлягали світському суду, мали значні права та привілеї. Духовенство поділялося на: біле (парафіяльні священники, які не давали обітниць безшлюбності) і чорне (ченці, високі духовні ієрархи).
Міщани	Цей стан не був однорідним: 1) патриціат (найбагатші та найвпливовіші купці та промисловці); 2) бюргерство (цехові майстри та торговці середньої заможності); 3) міський плебс (ремісники, дрібні торговці, селяни).
Селяни	Найнижчий прошарок суспільства, теж неоднорідний: 1) чиншові селяни, або данники, — особисто вільні, сплачували феодалам натуральну й грошову ренту; 2) тяглі селяни — вели господарство на ділянках, що належали феодалам. Відробляли панщину, виконували повинності і сплачували податки; 3) службові селяни — обслуговували двір феодала.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Дидактична гра «Три речення»

1. На які стани поділялося населення українських земель?
2. Які стани користувалися привілеями?
3. Який стан мав право на володіння і розпорядження землею?
4. Чим була зумовлена поява магнатів?
5. За яким принципом поділялися мешканці міст?
6. На які групи поділялося селянство?

Домашнє завдання:

- Прочитати §1
- Записати схеми із конспекту.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!